

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

Art. VI. De Justificatione Peccatoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

bitur, utpote iustus Judex. Et hinc Ecclesia orat in Canone Missæ: *Intra quorum nos consortium non affirmator meriti, sed venia, quesumus, largitor admitte.*

95. *Quæres 2. An licitum sit intuitu mercedis operari? R. affirmative. De cet id Christus, dum dixit: Quærite primum Regnum DEI. Mat 6. docet David suo exemplo: inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas propter retributionem. Psal 118. confirmat S. Aug. in Pl. 120. Quando facis bonum opus, propter vitam æternam fac. Confirmat praxis fidelium, & denique ipsa ratio; quia vita æterna est finis, nostra fidei & bonis operibus promissus: sed utique licet media referre ad finem, & intuitu finis operari. Improbandum tamen est servilis, merce-*

narius, & sordidus operandi modus illorum, qui solius mercedis intuitu operantur, ac ita, ut si merces nulla proponeretur, DEO nollent servire. Itaque principaliter agendum est bene propter DEUM, secundario etiam potest intendi nostra Beatitudo siue vitio.

Atque hæc, quæ de merito bonorum operum disputata sunt, bene intelligere & notare oportet, quia Sæctarij nostri vix aliud magis averfantur, & nobis sapius obtrudunt, quam meritum bonorum operum, quod ipsi penitus negant, tam id, quod de congruo, quam alterum, quod de condigno appellamus. Ut scilicet locum habere possit præcipuus ipsorum fidei articulus de justificatione per solam fidem, ad quem nunc tandem delati sumus.

ARTICULUS VI.

De Justificatione peccatoris.

SUMMARIUM.

96. *Quid sit Justificatio peccatoris, & quæ illius cause: solam de causa formali & dispositiva seu instrumentali Justificationis licet est.*
97. *Juxta Sæctarios Justificatio formalis nihil est aliud quam remissio peccatorum, & imputatio Justitiæ Christi extrinsecæ.*
98. *Juxta Catholicos vero est qualitatis supernaturalis infusio, quam qualitatem per modum habitus permanentem in anima vocant*

Gratiam Habitualement, Sanctificantem &c.

99. *Peccator non justificatur formaliter per hoc, quod ipsi extrinsecè imputetur Justitia Christi, & sic peccata remittantur vel potius tegantur, sed per Justitiam propriam ipsi infusam à Deo, & ei intrinsicam.*
100. *Hæc Justitia formaliter justificans est qualitas permanens seu gratia sanctificans.*

101. Iterum tamen amittitur per peccatum mortale.
102. Nihil ex voce justificationis probatur contra justitiam homini intrinsicam.
103. 104. Nihil ex Scripturae textibus.
105. Neque ex paritate peccati Originalis, tantum extrinsecè, ut Adversarii putant, nobis imputati.
106. Neque ex eo, quod justitia nostra vocentur pannus menstruatus.
107. Neque ex paritate cum adoptione humana in filium, qua non fit per qualitatem physicam, adoptato intrinsicam.
108. Causaliter tamen & meritorie justitia nostra est à justitia & meritis Christi: quo sensu dici potest, nobis imputari justitiam Christi.
109. Fusti in justitia possunt crescere, & sanctiores effici.
110. Omnes Lutherani & Calvinista dicunt, hominem justificari per solam fidem, quod tamen non eodem modo explicant.
111. Non quidem per fidem dogmaticam, aut miraculorum, sed per fidem fiducialem specialem, non generalem tantum.
112. Catholici requirunt fidem dogmaticam, tanquam dispositionem, non tamen solam.
113. Siquidem falsum est, fidem solam sufficere ad obtinendam justitiam, seu fidem solam justificare; sive per modum dispositionis, sive per modum instrumenti, quo apprehenditur justitia &c.
114. Quid Adversarii impie & impetose excipiant contra epistolam S. Jacobi.
115. Neque fides, ad Justificationem necessaria, est illa fides specialis & fiducialis, qualem Adversarii adstruunt.
116. 117. Quomodo intelligenda Scriptura, quando videtur Justificationem tribuere soli fidei.
118. Quomodo SS. Patres.
119. Quis sit Wolf. Sägerus, Montgallus, & Horallektor.
120. Quid sit certitudo fidei, & certitudo evidentie.
121. 122. Nullus debet aut potest esse certus certitudine fidei de sua justitia, ut sibi fingunt tam Calvinista, quam Lutherani.
123. Neque de sua salute, seclusa revelatione speciali & singulari, qualis ordinariè nemini datur.
124. De utraq; tamen potest haberi certitudo conjecturalis, imò & moralis.
125. Quid Adversarii opponant.

96. **P**er Justificationem peccatoris simpliciter acceptam intelligitur transitus de statu peccati ad statum gratie; adeoque justificari nihil est aliud, quam ex injusto seu peccatore fieri justum, sicut calefieri est ex frigido fieri calidum; aut ex minus calido fieri magis calidum: quare etiam ille dicitur justifi-

cari, qui ex justo fit magis justus. Maxime hic lis est de Justificatione prima; qua quis ex injusto fit justus: cujus plures & varie sunt cause. 1. Causa efficiens est misericors DEUS. 2. Moralit seu meritoria est Christus. 3. Instrumentalis est Baptismus, Penitentia, & per accidens etiam cetera Sacramenta.

na. Juxta Sectarios Sacramenta sunt quidem causa instrumentalis, sed solum ex parte DEI offerentis gratiam, ex parte hominis autem instrumentum, apprehendens gratiam, est sola fides. 4. *Materialis* est anima hominis, justitiam in se recipiens. 5. *Formalis* est gratia sanctificans, seu qualitas supernaturalis animæ inherens: juxta Sectarios verò causa formalis, per quam peccator formaliter fit justus, est justitia Christi per fidem solum apprehensa, seu propter fidem in Christum imputata, adeoque non est forma animæ inherens & intrinseca, sed extrinseca. 6. *Causa finalis* est gloria DEI & Christi, ac nostra salus. 7. Denique causa *dispositiva* juxta Catholicos, quam etiam meritariam de congruo dicere possumus, in homine adulto sunt actus variarum virtutum, scilicet fidei, timoris Domini, spei, contritionis, charitatis &c. Adeoque non sola fides, sed & alia virtutes ac opera bona sunt dispositiones requisitæ ad justificationem.

Ex quibus patet, solum circa causam formalem & instrumentalem ex parte hominis, vel dispositivam, si ita vocare placet, cum Sectarijs controversiam esse, præcipuam quidem de sola fide justificante, quam aliqui ex ipsis, licet malè, vocant causam formalem justificationis, alij autem & communius vocant medium vel instrumentum, quo solo apprehenditur justitia Christi, seu justificatur peccator per imputatam sibi gratiam & justitiam Christi. Unde 1. disputabimus de causa formali justificationis, an scilicet homo formaliter fiat justus per justitiam sibi inherentem. 2. An fides sola justificet, sive in ratione cause instrumentalis, sive dispositionis, sive applicationis, prout vocare placuerit; & in actu justificationis nihil aliud influat ac requiratur, nisi sola fides. 3. Denum subjungemus aliquid de certitudine, quam quis habere possit de obtenta justitia, & obtinenda salute.

§. I.

An homo formaliter justificetur per justitiam inherentem, que dicitur gratia sanctificans.

97. **S**ciendum 1. Litem cum Sectarijs esse 1. An justificatio nihil sit aliud, quam remissio peccatorum? 2. Si sit aliquid aliud, quid illud? an sit forma seu qualitas nobis inherens & intrinseca, an verò sit justitia à Christo parta, & nobis tantum extrinsecè imputata. 3. An justitia semel accepta amitti non possit? Nam juxta Sectarios justificatio formalis nihil est aliud quam remissio peccatorum, & imputatio justitiæ Christi extrinseca; quæ imputatio & remissio peccatorum vel realiter idem sunt, vel separari ab invicem nequeunt. Ita Gerardus de Justificat. §. 198. Cæterum non conveniunt more suo Lutheri.

therani in explicanda Justificatione, & Salmeron jam suo tempore restatur fuisse 22. discrepantes eorum sententias to. 15. Comm. p. 25. Calvinista insuper negant, hominem semel justificatum posse iterum perdere justificationem.

98. Sc. 2. Catholicos econtra docere, hominem formaliter justificari per formam inhaerentem, quæ est qualitas supernaturalis à DEO infusa, per quam homo fit formaliter justus, amicus, imò filius adoptivus DEI, estque jus & radix æternæ gloriæ, impossibilis cum peccato mortali; adeoque per eam, dum acquiritur, remittuntur omnia peccata mortalia, quando verò justus iterum peccat mortaliter, eam iterum amittit. Vocatur hoc excellentissimum DEI donum communiter *gratia sanctificans, gratia habitualis, gratia justificans, sanctitas, justitia* &c. aut etiam *participatio Divina natura*, hoc est, per hoc donum participatur gradus quidam intellectualitatis Divinæ, vi cujus homo possit intuitivè videre & cognoscere essentiam Divinam, quod soli Deo connaturale est; nam ens supræinè intelligibile in seipso attingere cognoscendo est dignitas ordinis Divini.

99. Dicendum 1. Formalis Justificatio peccatoris non consistit in mera remissione peccatorum extrinseca, aut in extrinseca imputatione justitiæ alienæ, scilicet Christi, sed in justitiâ positiva, intrinseca, & cujus propria, quæ in ipso justificationis actu infunditur à Deo. Hanc doctrinam his terminis docet Concilium Tridentinum: *U-nica formalis causa justificationis est*

justitia Dei, non qua ipse justus est, sed qua nos justos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur Spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed verè justî nominamur & sumus, justitiam in nobis recipientes, unusquisque suam &c. secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem &c. Unde in ipsa justificatione peccatorum hæc omnia simul infusa accipitur homo per Jesum Christum, cui inscribitur, fidem, spem, & charitatem &c. Sess. 6. c. 7.

Prob. 1. ex Scriptura, quæ 1. Cor. 6. dicit: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis*: ergo in justificatione continetur & purgatio & sanctificatio: sanctificatio verò est forma positiva, scilicet gratia Dei infusa: quæ simul delet peccatum & animam ornat justitiâ, sicut lux pellit tenebras simul & illuminat positivè. 2. *Convivificavit vos Christo, donans vobis omnia delicta, delens, quod adversus vos erat, chirographum decreti.* Coloss. 2. Vivificatio pertinet ad interiorem renovationem, seu sanctitatem acceptam, donatio delictorum ad remissionem peccati, & delictio chirographi denotat omnimodam ejus extinctionem: ergo justificatio non est mera remissio, aut non imputatio peccati, sed etiam plena extinctio, & justitiæ seu vitæ novæ infusio. 3. Sponsa in Canticis, per quam etiam juxta Adversarios intelligitur Ecclesia, vel anima fidelis, dicitur pulchra, utique pulchritudine positiva & sibi propria, non pulchritudine Sponsi tantum sibi imputata extrinsecè; quis enim credat, Sponsam cele-

coelestem adamasse sponfam in se turpem, & solum extrinsecus ornatam pretiosa aliqua veste viri? 4. *Sicut per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam iusti constituentur multi.* Rom. 5. v. 19. atqui per inobedientiam Adami constituti sumus iniusti, iniustitia vera, reali, propria, non imputata tantum: ergo per obedientiam seu merita Christi *constituimur* (notetur hoc verbum) *iusti* iustitia vera reali, propria, & intrinseca. Et utique illud Christus iterum restituit, quod perdidimus in Adamo: atqui iustitia originalis, quam perdidimus in Adamo per peccatum, non fuit extrinseca tantum & imputata, sed realis & intrinseca, ut nemo negat: ergo. 5. *Qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ipse sanctus est.* 1. Jo. 3. atqui Christus fuit, & est iustus iustitia positiva, intrinseca, & non merè imputata: ergo. Huc pertinent omnes illi textus Scripture, in quibus iustitia nostra vocatur *filiatio Dei, participatio natura Divina, diffusio in cordibus nostris, pignus hereditatis, stola prima, annulus, vestis nuptialis, renovatio mentis, regeneratio* &c.

Prob. 2. ex ratione 1. Sicut calefactio non potest intelligi, nisi depulso frigore aliquis acquiratur calor; ita intelligi nequit Justificatio, nisi præter remissionem peccati acquiratur aliqua iustitia, realiter & physice recepta in homine. 2. Sola remissio peccatorum tantum facit, ut homo non sit peccator, & non obligatus ad penam; non tamen facit, ut homo sit

R. P. Pichler Theol. Polemicus.

iustus, amicus Dei, filius Dei adoptivus, habens jus ad æternam gloriam, & visionem Dei intuitivam, quæ omnia conferuntur ei, qui justificatur: ergo in justificatione non tantum remittuntur peccata, sed etiam confertur iustitia positiva & intrinseca inbarens. 3. Iustus amatur à Deo amore amicitiae, & in ordine ad eum admittendum ad visionem & fruitionem DEI supernaturalem: ergo in iusto debet aliquid dari, quod sit proportionatum & dignum tali amore, scilicet iustitia & pulchritudo, per quam homo sit *consors Divinae naturæ.* 2. Petri 1. Nec obstat, quod Deus nos amet prius, quam infundat nobis hanc pulchritudinem animæ; nam prius solum nos amat amore *benevolentia & misericordia*, non amore *amicitiæ.* 4. Decet, ut in homine ad statum supernaturalem elevato detur aliqua forma, quæ sit principium & radix intrinseca eorum actuum, quibus pertingere debet ad suum finem supernaturalem, scilicet iustitia & forma positiva; sicut in ordine ad actus, quibus consequitur suum finem naturalem, habet formam, scilicet animam, quæ sit principium & radix illorum actuum.

Prob. 3. ex absurda sequela. Si verum est, quod Lutherani sint proprie & verè iusti (& non putatitè tantum & imaginariè) per iustitiam Christi sibi præcisè imputatam, ut contendunt; tunc sequitur, quod Christus dici potuerit & fuerit *verè ac proprie* peccator, iniustus, servus diaboli, & quidem omnium maximus; quia sicut iustitia Christi nobis imputatur, ita &

Non Christi.

Christo fuit imputata injustitia nostra, & peccata omnium hominum. Sequela est horribilis & extremè blasphemia. Eam tamen admittit Lutherus, admittere debent Lomerus p. 435. *selnes Ausgangs* / & Gerardus, qui de Justif. §. 207. ita argumentatur. *Deus Christus pro nobis fecit peccatum, ut nos efficeremur justitia Dei in illo.* 2. Cor. 5. Ergo sicut Christus per imputationem nostrorum peccatorum factus est peccator, hoc est, insignis peccator, sic nos efficimur justitia Dei, hoc est, insigniter justus coram Deo per imputationem justitia Christi. Et admittere debent omnes, qui consequenter docent, & contendunt, hominem *verè, propriè* (non imaginariè ac tropicè tantum) esse justum per justitiam Christi sibi imputatam. Nisi igitur velint esse blasphemi, debent dicere nobiscum, quòd Christus dicatur *peccatum & maledictum* (vel peccator) *impropriè tantum & tropicè*, quatenus nimirum sponte in se suscepit debitum satisfaciendi pro nostris peccatis. Ex quo sequitur (si tenet paritas & argumentum Gerardi) quòd Lutherani non sint propriè & verè justus, sed tantum tropicè & imaginariè propter justitiam Christi sibi imputatam, & propter relicta (quia recta solùm) peccata potius peccatores dici debeant; sicut Christus non potest dici verè peccator, sed potius justus, propter nostra sibi imputata peccata.

200. Dicendum 2. Justitia formaliter justificans hominem est permanens, habitualis, seu qualitas per modum habitus inhaerens: quæ communiter id-

circo appellatur gratia habitualis. Probatur 1. Scriptura dicit, *Spiritum S. habitare in nobis.* Rom. 8. v. 11. 1. Cor. 3. *mansionem facere.* Jo. 14. sed hoc dicit *permanere donum aliquod Spiritus S. in nobis;* nam ipse Spiritus S. quoad substantiam est ubique. Item justitia nostra comparatur *vesti nuptiali.* Mat. 22. *stola primæ,* & *annulo.* Luc. 15. quæ indicant aliquam inhaerentiam & permanentiam. 2. Parvuli post Baptismum vocantur & sunt justus, utique non justitiâ actuali, quæ consistit in operibus bonis, quæ actu fiunt: ergo habituali. 3. Fideles sunt justus, non solùm cum bene operantur, sed etiam cum dormiunt, aut nihil agunt. 4. Quia debet in homine justo dari aliquod principium supernaturale, ut connaturaliter possit elicere actus supernaturales.

Dicendum 3. Justitia semel acquisita iterum amittitur per peccatum mortale. Prob. 1. exemplo Adami, & dæmonum, qui fuerunt creati in justitia originali & gratia, eam tamen amiserunt per peccatum. 2. *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.* Ezech. 18. 3. Potest ex fidei fieri infidelis: atqui fidelis utique amittit justitiam; alias non perderet salutem & gloriam; *quos enim justificavit Deus, hos, & glorificavit.* Rom. 8. 4. Justus habent libertatem ad peccandum mortaliter: sed cum peccato mortali non potest consistere justitia; quia peccatum facit hominem inimicum Dei, dignum æternâ pœnâ &c. sicut justitia facit amicum Dei, & dignum gloriâ æternâ &c.

102 Ob. 1. Justificatio est vox forensis, & idem denotat, quod pronuntiare justum, absolvere &c. ergo non dicit justitiam infusam & intrinsecam iusto. R. Licet forte alicubi in Scripturis ita sumatur, tamen in negotio justificationis peccatoris non ita sumi, patet tum ex Scripturae textibus supra allegatis, tum ex SS. PP. quorum S. Aug. l. de Spir. & lit. c. 26. *quid est aliud justificati, quam justis facti* ? tum ex etymologia, juxta quam *justificare* æquè significat justum facere, ac *glorificare* significat gloriosum facere. Et sicut calidum vel album non datur sine calore vel albedine recepta in subjecto, ita nec justus dari potest sine justitia in se recepta & physicè unita. Denique quisquis veraciter pronuntiat justus, ille in se debet habere justitiam coram eo, à quo justus pronuntiat: at qui juxta Adversarios homo in justificatione pronuntiat justus (utique veraciter) à DEO: ergo coram DEO justum esse necesse est justitià in se receptà & infusà.

103 Ob. 2. *Christus factus est nobis justitia & sanctificatio.* 1. Cor. 1. ergo non habemus propriam justitiam; sed Christi. 2. *Credenti in eum, qui justificat impium, reputatur fides ad justitiam.* Rom. 4. v. 3. *Credidit Abraham, & reputatum est ei ad justitiam* v. 5. ergo nostra justitia nihil est, nisi justitia Christi propter fidem nobis imputata. R. ad 1. N. C. & retorq. Christus etiam in Scripturis vocatur Sapia, & Resurrectio nostra: ergo non sumus sapientes per sapientiam propriam, neque resurgemus aliter nisi
R. P. Prohibet Theol. Polemica.

si per resurrectionem nobis imputatam. Christus dicitur justitia nostra non in genere cause formalis, sed efficientis & meritorie, quia gratiam sanctificantem nobis impetravit per sua merita. Ad 2. iterum N. Conf. quia *reputare* non significat *nudè estimare* sine rei veritate: igitur credenti &c. etiam inest justitia propria: justitia enim Christi, utpote extrinseca, neminem facit *formaliter* justum, sed tantum *meritorie*, DEUS autem *efficienter*. Cæterum textus dicit, ipsam fidem imputari: fides autem utique non est justitia Christi: neque est formaliter ipsa justitia inherens, sed dispositio ad illam.

Ob. 3. Injuria fit Christo, si alia, 104. & hominibus propria admittatur justitia præter justitiam Christi; nam dicitur Phil. 2. *Non habens meam justitiam, qua ex Lege est, sed illam, qua ex Fide est, Christi JESU.* Et Rom. 10. reprehendit Apostolus Judæos, quod non quaererent justitiam *DEI*, sed *suam*. 2. Per justitiam propriam datur nobis occasio vanè gloriandi & superbiendi: ergo. R. ad 1. Si statueretur alia justitia, quam Christi meritis comparata, fieret quidem injuria Christo; non tamen si statueretur alia, à meritis Christi distincta, formalis & intrinseca. Paulus rejicit tantum justitiam, quam Ethnici ex viribus naturalibus, Judæi autem ex observatione Legum Ceremonialium, sine fide in Christum, obtinere nitebantur. Ad 2. Causam gloriandi non habet, neque gloriatur vanè, qui scit & fatetur, se nihil habere, nisi ex gratia alterius: Catholici verò sciunt & fatentur, se habere præstantissimum
Nnn 2 justitiam

justitia donum non ex se, sed ex gratia & Misericordia DEI, ac ex meritis Christi.

205. Ob. 4. Per peccatum Adami dicimur & sumus verè peccatores, licèt peccatum Adami nobis solum imputetur: ergo etiam per justitiam Christi verè dicimur & sumus justì; licèt ea solum imputetur nobis extrinsecè. *Sicut per inobedientiam illius* &c. Rom. 5. R. N. alteram partem Antec. nam peccatum Adami non præcisè imputatur nobis tanquam à solo Adamo commissum, sed fuit etiam verè à nobis commissum, licèt aliò modò; nam Adamus illud patravit physicè & voluntate propria, posterì verò solum moraliter & voluntate aliena Adami, cui eorum voluntates fuerunt moraliter alligata. Unde cuiuslibet inest proprium peccatum originale verè, utpote à quolibet verè commissum moraliter. Sed justitia Christi non fuit ita quasi transfusa in nos, neque ita transfundi potuit, ut per eam sumus formaliter justì, sicut fieri non potest, ut Petrus sit albus per albedinem Pauli. Ratio ulterior est; quia esse peccatorem est denominatio moralis, nec requirit mutationem intrinsicam; sed esse justum est denominatio physica. Sicut igitur peccatum Adami debet esse moraliter nostrum, ut possimus dici peccatores, ita justitia DEI participata debet esse physicè nobis intrinsicè & nostra, ut possimus dici justì.

206. Ob. 5. Justitia, quæ facit justum coram DEO, debet esse pura, immaculata, & perfectà: talis est justitia DEI aut Christi, non nostra, quia nostra di-

citur esse sicut *pannus menstruata*. *Is.* 64. R. N. m. nam gratia illa sanctificans, qua nos justì sumus, est qualitas supernaturalis, & *pretiosum donum*. 1. Petr. 1. excludens omne peccatum mortale necessariò, quamvis per accidens conjungi possit cum peccato veniali. Et hinc justitia nostra, quamvis in se sit pura & perfectà, tamen ex accidenti justus maculari potest & tolet peccatis venialibus: quo sensu morali dici poterunt ab *Isaia* justitiæ nostræ similes *panno menstruata*: licèt is in sensu literali locutus sit de justitia *Legali* Judæorum, quæ nihil ad perfectum adduxit.

Ob. 6. Adoptio humana in filium fit non per qualitatem physicam illi intrinsicam, qui adoptatur, sed per favorem moralem & extrinsecum: ergo etiam adoptio Divina, qua in filios DEI adoptamur, taliter fit. 2. Justitia habet se per modum vestis, & indumenti, juxta illud Pauli, *induite novum hominem*. Eph. 4. Sed indumentum est aliquid extrinsecum: ergo R. ad 1. N. C. & parit. Nam homo adoptans non potest adoptato imprimere veram & physicam secum cognationem; econtra DEUS potest infundere talem qualitatem, vi cujus creatura habeat specialem similitudinem cum DEO, & participationem naturæ Divinæ, ac jus ad patrimonium Divinum. Adeoque in adoptione humana solum adoptatur filius, qui non est, & in adoptione Divina fit verè filius DEI adoptivus per aliquid ipsi intrinsicum. Ad 2. D. m. indumentum corporale est aliquid extrinsecum. C. indumentum spi.

spirituale. N. m. DEUS ipse dicitur *indurus fortitudine*. Pl. 32. utique non extrinsecā. Verba Metaphorica non requirunt omnimodam similitudinem; aliās gratia deberet paulatim deficere, sicut vestis atteritur. Paritas in hoc est, quod, sicut vestis ornat corpus, ita gratia ornet animam.

108 Ex dictis colliges duo. 1. quamvis formaliter iusti sumus iustitiā propriā, non eā iustitiā, qua Christus est iustus, nobis tantūm imputatā extrinsecē; casualiter tamen & meritoriē nos iustos esse à iustitiā & meritis Christi, & hinc in aliquo sensu dici posse, Iustitiam Christi nobis imputari, scilicet in hoc, quod iustitiā & merita Christi nobis imputaverint iustitiam propriam, & quod DEUS acceptet satisfactionem Christi

pro nostris peccatis, ac si nos eam posuissimus. 2. Iustos posse crescere in iustitiā & sanctitate per exercitium bonorum operum, per quā superius diximus meritoriē augeri gratiam sanctificantem, consequenter & in gloria cœlesti futura; nam pro mensura gratiæ sanctificantis erit mensura gloriæ. Si enim potest augeri fides, ut volunt Adversarij cum Gerardo ad illud Luc 17. *adange nobis fidem*, & sic explicant, quod iusti non sint aequales in gratia, & consequenter nec olim in gloria; cur non etiam augeri possit charitas & gratia sanctificans? præsertim cum constans fuerit fidelium sensus, cum, qui plures & majores exercet virtutes, esse sanctiorem alijs, & in cœlo potiturum majori gloria.

S. II.

An Justificatio fiat per solam fidem?

110 Sciendum 1. Lutheranos & Calvinistas omnes id affirmare, & tanquam pupillam suarum Sectarum mordicus defendere. Dissertunt tamen saltem in modo loquendi. Aliqui prorsus imperitē dixerunt, quod fides sola justificet *formaliter*. Sed Recentiores dicunt, eam justificare non formaliter, neque efficienter & physicē, neque moraliter & meritoriē, sed solum *instrumentaliter*, vel *relativē*, quia scilicet sola fides respicit & velut manus accipit promissam & oblatam gratiam, qua DEUS imputat iustitiam Christi, & non imputat peccata. Dicunt itaque,

hominem justificari unice per hoc, quod firmiter credat, & secum statuat, se propter Christum à DEO recipi in gratiam, absque ullo alterius virtutis bono opere, ita ut, quamvis in justificato debeant dari bona opera tanquam signum fidei & effectus gratiæ, tamen in ipsa justificatione, seu in actu justificationis, nulla alia virtus aut opus bonum, scilicet nec spes, nec charitas, nec contritio &c. influat, imò nec Sacramenta, quæ solum sunt causa instrumentalis *ex parte DEI*; qua ipse offert beneficia & iustitiam Christi. Dicunt itaque, quod sola fides requiratur &

sufficiat, qua velut instrumento & manu apprehenditur oblata Christi iustitia, & bona promissa in Evangelio, ac sigillata in Sacramentis.

411. Sc. 2. Fidem à Sectarijs triplicem distingui. 1. Est fides *Historica* vel *Dogmatica*, qua creduntur vera esse, quæ in Scripturis narrantur. 2. *Fides miraculorum*, qua creditur, nihil esse, quod à DEO fieri non possit. 3. *Fides promissionum*, quæ fertur in promissiones Divinas de remissione peccatorum propter Christum. Hanc tertiam fidem subdividunt in generalem, & specialem. *Generalis* est, qua generaliter creditur, omnibus in Christum credentibus promissam esse remissionem peccatorum. *Specialis*, qua unusquisque in particulari sibi applicans promissionem Divinam credit, seu potius confidit, sibi per Christum omnia peccata esse dimissa. Et hanc fidem specialem, quæ etiam *Confidentialis* dicitur, ajunt esse *justificantem*: quæ juxta Gerardum §. 66. tria involvit, notitiam, assensum, fiduciam: prout est *notitia* & *assensus*, spectat ad intellectum, & pro objecto habet omnia in Scripturis revelata, prout est *fiducia* refertur ad voluntatem, & pro objecto habet promissiones Evangelicas de Christo Mediatore. Calvinus pro *fiducia* posuit *notitiam*.

412. Sc. 3. Catholicos in tribus dissidere à Sectarijs circa hoc negotium. Nam 1. dicunt fidem esse *dispositionem* ex parte hominis necessariam ad justificationem, quam aliqui non immerito vocant *meritum de congruo*. 2. Fidem solam non esse dispositionem adæqua-

tam, sed requiri etiam aliarum virtutum actus, qui sint æquæ, ac fides, dispositiones vel remotæ, vel proximæ, cujusmodi sunt timor Domini, spes, amor DEI, odium peccati seu dolor, propositum emendandi vitam &c. qui actus, quamquam ordinariè præcedere soleant justificationem adulti, tamen id absolute necesse non est de omnibus v. g. de timore, si quis justificetur per actum amoris. 3. Fidem, prout est dispositio ad justificationem, non esse illam specialem, vel fiducialem, quæ apud Sectarios justificans est, sed esse *assensum certum ac firmissimum ob utilitatem Dei revelantis præstium ipsi rebus, quæ à Deo revelata sunt*. Circa primum nihil morabor, quia videtur potius esse circa modum loquendi, quàm circa rem ipsam; sive enim fides, ad justificationem requisita, vocetur *dispositio*, seu *instrumentum*, sive *manus apprehendens* &c. parum interest, modò requiratur ita, ut sine illa non obtineatur iustitia. Idem te volo monitum de altero, nempe bonis operibus, seu aliarum virtutum actibus: sive enim vocare volueris *dispositiones*, sive *conditiones*, sive *meritum de congruo*, sive alio modo, de quo litigare nolo (licet perperam neges, esse *dispositionem*) modò pro nunc admittas, etiam illos actus spei, charitatis, penitentia &c. utiles, & saltem aliquos etiam necessarios esse ad obtinendam iustitiam. Quippe Trident. Sess. 6. Can. 9. sic definit. *Siquis dixerit, sola fide impium justificari, ita ut intelligat, NIHIL ALIUD REQUIRI, quod ad justificationis gratiam consequendam COOPER-*

RETUR, nulla ex parte necesse esse, cum sua voluntatis motu PRÆPARARI ATQUE DISPONI; anathema sit.

11. Dicendum 1. Non sola fides, sed & aliarum virtutum actus seu opera requiruntur ad perficiendam justificationem. Adeoque non sola fides justificat. Prob. 1. Scriptura vim justificandi (tu dicis, apprehendendi justitiam) non soli fidei tribuit, sed etiam alijs virtutibus, quas Tridentinum vocat meritoria dispositiones (& Gerardus, forte sui oblitus, saltem spem nominat preparationem §. 170. & contritionem §. 93. de Pœnit. ait preparare ad gratiam) juxta illud: *hominis est animam preparare.* Prov. 16. v. 1. Ergo non sola fides justificat, aut (juxta tuum loquendi modum) apprehendit justitiam, sed etiam cetera virtutes eo, quo fides, modo, cum hoc solo discrimine, quod fides sit omnium prima, & initium; qui enim non credit, nec sperare potest, aut diligere &c. A. P. adducendo varias virtutes, à Scriptura requisitas, cujusmodi est Spes: *Omnia, qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.* Jo. 3. v. 3. Charitas: *Nam in Christo Jesu neque Circumcisio aliquid valet, neque preputium, sed fides, qua per charitatem operatur,* Gal. 5. v. 6. Timor Dei: *Timor Domini fons vite.* Prov. 14. v. 27. *Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari.* Eccli. 1. v. 27. *Venia inimicis danda: si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Mat. 6. v. 16. *Dimitte nobis debita nostra, si-*

cut & nos dimittimus &c. Pœnitentia, scilicet dolor de peccato, seu contritio: *Si impius egerit pœnitentiam, vita vivet.* Ezech. 18. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Luc. 13. v. 3. Denique requiritur observatio omnium mandatorum juxta præceptum Christi Mat. 28. *Docentes eos servare omnia, quaecunque mandavi vobis.* Quid clarius dici posset?

Et ne replicandi sit locus, advertendum est, hæc opera bona requiri ad justificationem pro priori, & eo modo, quo requiritur fides. Frustra igitur excipis dicendo, requiri quidem opera bona in justificatis, non in actu justificationis, sed ut signum fidei, & effectum obrentæ justitiæ. Deinde ne quæras effugium, asserendo, hæc opera tantum requiri ratione ordinis à Deo instituti, & voluntatis Divina, non verò ut opera meritoria, aut dispositiones; jam enim superius dixi, me nolle hic disputare de modo, quo influunt in justificationem, modò ita necessariò requirantur, ut sine illis aequè parum, ac sine fide, perficiatur justificatio; quod aperte probant allati textus, & jam verum erit: *non sola fides justificat.* Si dicas, fidem esse instrumentum & medium, qua apprehenditur justitia, esse conditionem sine qua non, esse relationem, esse medium &c. idem ego dico de bonis operibus propter recitatos & alios similes textus, nec tu differentiam ex Scripturis ostendere poteris. Adde, quod neque Catholici doceant, hæc opera esse propria & de condigno meritoria justificationis prima, sed esse so-

lùm

lūm dispositiones aut meritum de congruo.

Quid multis opus est? Sola S. Jacobi epistola c. 2. litem clarissime decidit, & in terminis, dum dicit: *ex operibus justificatur homo, & NON EX FIDE TANTUM.* v. 24. *Abraham pater noster nonne EX OPERIBUS justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?* v. 21: *Fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides consummata est.* v. 22. *Et suppleta est Scriptura, dicens: credidit Abraham DEO, & reputatum est illi ad iustitiam.* v. 23. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? nunquid poterit fides saluare eum?* v. 15. *Fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa.* v. 17. Cessa S. Apostole, satis est, mactati & occisissimi sunt Adversarii.

114. Excipiunt 1. epistolam S. Jacobi non esse Canonicam. 2. S. Jacobum agere solum de ostensione & externa manifestatione apud homines, non de vera justificatione coram Deo, quod colligitur ex contextu, quia addit: *Ostende mihi fidem tuam sine operibus; si fidem quis dicat se habere &c.* 3. Loqui de fide mortua, adeoque non de vera fide justificante. & ad 1. Quisnam liber sit Canonicus, debet constare ex auctoritate Ecclesie, non ex sententia rebellis Apostata Lutheri, qui pro libidine & temeritate sua ausus est expungere ex Canone illos libros, qui nimis aperte ipsi adversantur, uti est epistola S. Jacobi. Quamquam passim à Lutheranis hodie recepta sit & citetur, Argento-

ratenses solemniter eam iterum reposuisse dicuntur in Canonem, & M. Lomer agnoscat pro Canonica, Gerardus & alii taltem inter Canonicos libros secundum di generis numerant. Ad 2. Injuria fit Apostolo, si dicatur disputare præsertim de iustitia apparenti, & quisnam sit fidelis & iustus apparenter coram hominibus: loquitur itaque, prout decet Apostolum, de iustitia, quæ valet apud Deum, & explicat, quisnam sit verus iustus coram Deo, an qui solam fidem, vel qui fidem & opera simul habet, & ex utrisque justificatus est. Quod evidenter patet etiam inde, quia pro exemplo adducit justificationem Abraham, quæ utique erat vera, & legitima coram Deo; & ideo justificatus dicitur Abraham, quoniam fides cooperabatur operibus illius, hoc est per fidem & opera simul, seu per opera ex fide in Christum venturum facta. Ad 3. Fides mortua essentialiter adhuc est fides, sicut corpus mortuum essentialiter adhuc est corpus, licet destituta sit vigore & virtute producendi effectus, quos producit fides viva, hæc enim producit opera DEO grata & viva; ergo locutus est S. Jacobus de vera fide, licet justificans non sit, si mortua, hoc est, sine operibus sit.

Confirmatur ex PP. Audiamus solos Augustinum & Ambrosium, quos Augustana Confessio pro se citat art. 6, & 20. Ille l. 15. de Trinit. c. 18. ait: *Fides sine charitate potest quidem esse, sed non prodesse. Etiam demones credunt, & contremiscunt.* Et l. de Fide & Oper. c. 15. *Si mandatis non observatis ad vitam venire potest per solam fidem*

fidem, quae sine operibus mortua est: illud deinde quomodo verum erit, quod eis, quos ad sinistram positurus est, dicit: ite in ignem aeternum &c. nec increpat, quia in eum non crediderunt, sed quia bona opera non fecerunt. Alter in 4. ad Hebr. *Magnas fides & salutaris, & sine hac non est salvari possibile. Sed sola fides non sufficit. Operari fidem per dilectionem necessarium est, & conversari dignè DEO.* Addamus & S. Bernardum, quem pariter ad se trahere nituntur Sectarij. Is serm. 24. in Cantica scribit: *Non facit hominem rectum fides, etiam recta, quae non operatur ex dilectione. Neque opera sine fide, neque fides sine operibus sufficit ad animi reformationem.*

Probatur 2, ex ratione. Sicut forma physica naturalis non producit & unitur subjecto, nisi in hoc praecesserint debita dispositiones, v. g. non producit ignis in ligno, nisi in ligno prius ponatur calor, siccitas &c. Ita neque connaturaliter producit iustitia tanquam forma supernaturalis in anima, nisi prius anima disponatur & praeparatur per dispositiones congruas & supernaturales, cujusmodi aequè sunt alia opera bona, ac fides. Et utriusque non decet, ut Deus in amicum recipiat illum, qui propria voluntate ab eo recessit, nisi hac ipsa voluntate retraheret peccatum, doleat, speret, diligere incipiat &c.

Prob. 3. ex absurda sequela. Si fides sola justificat, & consequenter sola salvat, exclusis operibus bonis, tunc ingens aperitur porta omnibus sceleribus, & tollitur studium virtutum, fre-

R. P. Fichler Theol. Polemicus

quens usus Sacramentorum, & omnia quae Deus instituit ad nostram salutem, facile negliguntur: quis enim multum erit sollicitus, ut caveat peccata, si ea tam facile deleantur, scilicet sola fide fiduciali, quae facilis apparet esse etiam gravissimis peccatoribus, imò etiam haereticis? quis multum curabit bona opera, & studebit observare mandata &c. cum sine illis perficiatur tota iustificatio, & salus obtineri possit? Neque dicas cum Gerardo, fidem fiduciam aequè parùm esse posse sine bonis operibus, quàm solem sine radijs, & luce. Nam si ita est, in eodem instanti, quo perficitur iustificatio, debent adesse bona opera sicut fides: ergo sine causa negatur ipsis aequalis cum fide influxus in iustificationem, praesertim cum Scriptura non minus aliis virtutibus, quàm fidei, tribuat vim iustificandi, & quidem tanquam causis moralibus, ut remittuntur ei peccata multa, *Quia dilexit multum.* Luc. 6. *Leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus OPERATOR in nobis.* 2. Cor. 5. Deinde omnino gratis dicitur, fidem non esse posse sine bonis operibus, praesertim cum fides fiducialis juxta Lutheranos excludat necessariò omnia opera, ut nempe excludatur *omnis gloriatio nostra, & ut gratis iustificemur.*

Confirmatur. Si fides fiducialis iustificet, tunc in oratione Dominica rogari Deus non potest, *dimitte nobis debita nostra*: vel enim orans credit, sibi esse remissa peccata, vel non credit? si credit, frustra sibi ea dimitti rogat, utpote jam dimissa, imò orando

000

pecc

peccat, quia committit actum infidelitatis aut diffidentiae: si non credit, infidelis & injustus est per se.

315 Dicendum 2. Fides ad justificationem necessaria non est illa fides specialis & fiducialis, quam supra explicavimus in sciendo 1. sed est fides dogmatica, qua praestatur assensus rebus à Deo revelatis. Prob. 1. quia ista fides specialis sine auctoritate & ratione adstruitur. 2. Quia nulli in particulari & absolute promissum est, quod ipsi remissa sint peccata: ergo credi non potest absolute & in particulari. 3. Quia incertum est, an aliquis habeat actum fidei supernaturalis, & credat *ex toto corde*, uti requiritur Act. 8. *Si credis ex toto corde*: juxta Adversarios autem cuilibet est certum, quod habeat hanc fidem. 4. Quia haec fides specialis supponeret remissionem peccatorum, & non supponeret; supponeret, quia remissio esset objectum hujus fidei; non supponeret, quia fides saltem naturam debet precedere justificationem tanquam *conditio* sine qua non, vel ut *medium*, ut vult Gerardus. 5. Quia Scriptura, dum definit fidem, dicendo, *Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*, eam refert ad intellectum; nam *argumentum*

Solvuntur Objectiones.

316 Ob. 1. Scriptura in multis locis justificationem & salutem adscribit & promittit fidei sine ulla mentione aliorum operum: ergo sola fides justificat & salvat, nec opera alia sunt necessaria. A. P. *Qui credit in Filium, habet vitam aeternam.* Joann. 3. v. 36. *Ipse justus & justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.* Rom. 3. v. 26. *Ex fide justificat gentes DEUS.* Gal. 3. v. 8.

dicit convictionem intellectus: fides fiducialis autem spectat ad voluntatem, saltem partialiter. 6. Quia Scriptura fidem distinguit à spe; juxta illud: *Nunc manent fides, spes, charitas, tria haec.* Fides autem fiducialis involvit spem; cum fiducia nihil sit aliud quam spes roborata. 7. Denique quia, quotiescunque Scriptura loquitur de fide justificante, seu requisita ad justificationem, loquitur de tali fide, quae est praecise assensus intellectualis, & quidem non de remissione peccatorum, sed de aliis mysteriis, nec simul est fiducia voluntatis, uti Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam*, & postea: *Si corde tuo credideris, quia Deus eum suscitavit à mortuis, salvus eris.* Act. 8. *Si credis ex toto corde.* Jo. 20. *Haec scripta sunt, ut credatis, quia JESUS est Christus Filius DEI, & credentes vitam habeatis in nomine ejus.* Et demum dum de Abraham dicitur: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam.* Gen. 15. Quid credidit Abraham? Non sibi remissa esse peccata, cum horum nulla fiat mentio: sed quod habiturus sit haereditatem, & ex illo copiosam progeniem, juxta Dei promissum: *Multiplicabo semen tuum* &c. Et ideo *reputatum est illi ad justitiam.* Rom. 4. v. 22.

Quicumque credunt in Christum, accipient remissionem peccatorum. Act. 10. v. 43. *In Christo omnis, qui credit, justificatur.* Act. 13. v. 39. *Justitia DEI per fidem JESU Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum.* Rom. 3. v. 22. *Fides tua te salvam fecit.* Luc. 7. v. 50.

R. 1. retorq. argumentum: *Scriptura*

tura in multis locis adscribit iustitiam & salutem alijs operibus, nulla facta mentione fidei. v. g. spei, poenitentiae, charitati, uti Luc. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Item 1. Jo. 3. v. 15. *Qui non diligit, manet in morte.* Et mortificationi carnis. Rom. 8. v. 13. *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Vide nostram probationem superius: ergo fides non est necessaria ad justificationem & salutem. Negabis rectè Conf. quia Scriptura non omnia dicit in uno loco, sed in uno requirit fidem, in alio spem, in tertio charitatem, in quarto poenitentiam &c. Unde R. 2. D. A. Adscribit & promittit fidei negativè vel præcisivè, hoc est, abstrahendo ab operibus, alibi requisitis. C. A. exclusivè, hoc est, excludendo bona opera. N. A. & C. R. 3. Aliter dist. Ant. Adscribit & promittit iustitiam & salutem fidei, intelligendo fidem vivam, & practicam. C. Ant. intelligendo fidem mortuam & merè speculativam. N. Ant. & Conf. Fides *viva* est, quæ exit in bona opera, tanquam operationes suas vitales: fides autem non viva utiq; vivificare non potest. Fides *practica* est, quæ non solum credit revelata à Deo, sed etiam practicè adhibet media, quæ per fidem cognoscit esse necessaria ad justificationem & salutem. Sic explicati textus concordant cum alijs textibus, alia præter fidem opera requirentibus. Hæc responsio potest applicari singulis textibus. Ultimus non facit ad rem, quia denotat curationem miraculosam corporis, non animæ salutem. Urgetur, &

117 Ob. 2. Scriptura etiam positivè ex-
R. P. Fichler Theol. Polemica.

cludit opera à justificatione, & quidem in ijs locis, ubi ex instituto & in sede propria tractat de ipso actu justificationis, circa quem actum perpetuè opponit fidem & opera, credere & operari, gratiam & opera: ergo, etiam si vera fides in iustificatis non sit sine bonis operibus, tamen hæc in ipso justificationis actu non concurrunt. Ant. prob. *Arbitramur, hominem justificari per fidem sine operibus Legis*, Rom. 3. v. 18. *Ei, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad iustitiam.* Rom. 4. v. 5. *Non justificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidem JESU Christi.* Gal. 2. v. 16. Similia habentur Eph. 2. v. 8. Phil. 3. v. 9. Tit. 3. v. 5. Et demum Luc. 8. v. 4. dicitur: *Noli timere, crede tantum, & salva eris.*

R. 1. Iterum retorq. Scriptura positivè requirit opera simul cum fide, & in propria sede expressè negat, fide sola justificari hominem, uti Jac. 2. *Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum* &c. R. 2. D. A. excludit opera naturæ, opera solius liberi arbitrij, opera externa tantum, & Legis Ceremonialis. C. A. opera gratiæ, fidei in Christum, legis moralis, ac supernaturalis, seu opera facta ex fide in Christum & ex gratia DEI. N. A. & C. nam sine his operibus fides est *mortua, & nihil prodest.* Jac. 2. & 1. Cor. 13. Opera autem præcisè naturaliter & moraliter bona, solisque naturæ viribus facta, etiam juxta nos nihil profunt immediatè ad justificationem, opera autem Legis Ceremonialis, uti Circum-

cilio &c. insuper essent noxia. Pro uberiore noticia te monitum volo, Paulum in suis epistolis disputasse partim contra Gentiles, partim contra Judæos & Pseudo-Apostolos, illi justificari putabant hominem operibus merè naturalibus & moraliter tantum bonis, isti verò operibus Legis Mosaicæ tam moralis, quàm Ceremonialis. Utrosque errasse contendit Paulus, & docet, sine fide in Christum, & sine operibus ex gratia factis, adeoque supernaturaliter bonis, neminem justificari & salvari posse, & Abrahamum non fuisse justificatum per opera sine fide in Christum venturum facta. Quoniam verò jam tempore Apostolorum quidam non bene intellectis epistolis S. Pauli sentire cœperant, solam fidem sufficere, bonis operibus quibuscunque interim neglectis, alij Apostoli in suis epistolis hunc errorem dedocuerunt, præsertim S. Jacobus. Audiamus de hac re S. Augustinum, qui in l. de fide & operibus c. 14. ita discurret: *Quoniam hac opinio (de sufficientia solius fidei) tunc fuerat exorta, alia Apostolica epistola, Petri, Joannis, Jacobi, Jude, contra eam maximè dirigunt intensionem, ut vehementer astruant, fidem sine operibus nihil prodesse: sicut etiam ipse Paulus non quamlibet fidem, qua in DEUM creditur, sed eam salubrem, planoque Evangelicam definiuit, cujus opera ex dilectione procedunt: Et fides, inquit, qua per dilectionem operatur. Unde illam fidem, qua sufficere ad salutem quibusdam videtur, ita nihil prodesse assererat, ut dicat: si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non ha-*

beam, nihil sum. Ita S. August. progressus clarè & divinè. Unde non opus est ad singulos textus in particulari respondere, quia quadrat ubique distinctio data de operum discrimine. Ultimus textus iterum non est ad rem, quia agit de salute corporis, non animæ.

Dices. Illa opera excluduntur, quæ inducerent gloriationem: sed nulla opera excludunt gloriationem, excludit tamen fides, quia dicitur Rom. 3. v. 27. *Exclusa est gloriatio, per quam Legem? factorum? non: sed per per Legem fidei.* Et c. 4. v. 2. *Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum: ergo.* 2. *Gratiâ salvati estis per fidem, non ex operibus.* Eph. 2. *Si ex gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* Rom. 11. Ergo gratis justificamur & salvamur, non ex operibus bonis. R. Non excluditur ab Apostolo alia gloriatio, quàm illa, quæ oritur ex operibus nature, & sine fide & gratia factis; addit enim gloriatio tua, hoc est, qua gloriaris in te: si autem gloriatur in operibus non nisi DEL gratiâ factis & ex fide, gloriatur in Domino, quod non est illicitum. Opera non profuissent Abraham apud DEUM, si fuissent sine fide; nunc verò quia ex fide processerunt, justificatus est cooperante operibus fide. Jac. 2. Ad 2. est responsio supernus data, quod scilicet tantum opera sine gratia nihil valeant, & operibus solius nature non justificemur, Caterum etiam eatenus justificamur gratis, quatenus justificamur sine merito de condigno, adeoque ex mera gratia. Non enim meremur

de condigno primum gradum gratia
sanctificantis.

118 Ob. 3. ex PP. S. Hieron. in c. 1.
Gal. ait: *Neque à me confixi, neque ab
alio homine accepi, neque à quoquam
didici, quòd gentes sola fide salvarentur.*
In 2. ad Gal. *Non ex operibus
Legis, sola fide, sicut gentes, vitam in
Christo invenisse te nôsti.* Pòst: *In sola
fide, quia nihil debeo Legi antiquæ.*
S. Chyloft. in c. 3. Gal. *Illi dicebant,
qui sola fide nititur, execrabilis est:
hic verò (Apostolus) demonstrat, qui
sola fide nititur, eum benedictum esse.*
S. Ambr. in c. 3. Rom. *beatos dicit,
de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore
& aliqua observatione, sola fide iustifi-
centur apud Deum.* R. 1. generaliter:
Patres, quando videntur tribuere iusti-
ficationem soli fidei, & excludere ope-
ra, loqui semper vel de operibus sine
fide in Christum, vel sine gratia super-
naturali factis, adeoque de operibus,
præcisè naturalibus: vel de operibus
Antiquæ Legi proprijs, uti erat Cir-
cumcisio, observatio Sabbathi: vel de
operibus propriè meritorijs: vel de fide
viva: vel de fide Catholica, uti palàm fit
inspicentibus eorum libros. R. 2.
specialiter: primi duo textus, quos alle-
gat Wolf. Jäger de Eccles. contr. 8, non
reperiuntur in S. Hieron. Deinde, si
reperirentur, primus esset pro nobis,
ut patet intelligenti terminos, alter
tantùm excluderet opera Legi Mosaicæ
propria, quia addit: *Nihil debeo Legi
Antiquæ.* S. Chyloft. non excludit
opera simpliciter, quippe inferiùs in
verba Pauli, *qui fecerit hæc, vivet in
se,* sic commentatur: *non tantùm fidem*

*requirit Lex, sed opera quoque, gratia
vero iustificat* (nimirum gratia iustifi-
cat formaliter, fides & opera dispositi-
vè) sed solùm excludit opera Legis
Mosaicæ, quæ talis, & sine fide in Chri-
stum facta. S. Ambros. quem citat Lar-
vatus quidam Scriptor, ficto nomine
Orallector, non habet illa verba loco
citato. Dein etsi haberet, solùm ex-
cluderet opera Veteri Legi propria: ibi-
dem enim dicit, quòd homo gentilis
*iustificetur credens, nulla faciens opera
Legis, id est sine Circumcisione, aut Neo-
menijs, aut veneratione Sabbathi &c.* Si
præter fidem in Christum nihil aliud
requireretur ad iustificandum gentilem,
is neque baptizari deberet; quod uti-
que non admittent Adversarij. Hæc
S. Ambrosij interpretatio est eò magis
notanda, quia hic explicat præcipuum,
quo Adversarij nituntur; textum S.
Pauli Rom. 3. dicentis: *Arbitramur
hominem justificari fide sine operibus
Legis.*

Urget idem Orallector ex Jure Canon.
Canone charitas est aqua 14. de Pœnit.
dist. 2. ex S. Aug. dicitur: *Fidei soli
venia peccatorum promittitur, & fide
sola peccata relaxantur.* R. Oralle-
ctor fallitur & fallit more suo; fallitur,
quia verba priora iterum non reperiun-
tur loc. cit. fallit, quia posteriora ver-
ba, *fide sola peccata relaxantur,* reperi-
untur quidem; at nequiter dissimula-
tur, qualem fidem intelligat S. Augu-
stinus, nempe *Christianorum, qua ope-
ratur per dilectionem,* ibidem enim ait:
*in Christum credit, qui charitatem ha-
bet in Christum, quippe credere est a-*

mando in ipsum tendere. Occasione hujus

119 Quares, quis sit Wolf. Jägerus, & Orallektor, quorum mentio primùm est facta, & quid de utroque sentiendum? R. prior est Univerf. Tubing. Cancellarius, odio in Romanum Pontificem flagrans, ut ex geminis, quæ ad manus meas pervenere, lucubrationibus ejus manifestum est; in una enim, in qua se profiteatur defensurum *jura Imperatoris in Comachium*, ferè perpetuò criminatur Papam Clementem XI. nec solùm abludit à scopo suo, quem non persequitur, sed etiam seditiosè prorius calamo Cæsarem contra Pontificem irritare, & bella ciere non cessat, vel in hoc etiam gravissimè injuriis in piissimæ memoriæ Cæsarem Josephum, qui longè fuit reverentior erga Sedem Apostolicam, quam sibi finxit, & voluit Jägerus. In altera, quam de *Ecclesia* inscripsit, pariter sugillat Papam hinc inde, præsertim Controv. 6. ubi eum non modò Antichristum vocat, verùm etiam tyrannum esse, & ita vocari posse contendit salva Pace Monasteriensis. Priorem partem nec Lutherani laudaverint, quia ferè nihil dicit ad rem. Posterior nihil omnino soliditatis habet, & à me abunde refutatum invenies tum in pugna *Decretoria de vera Christi Ecclesia*, tum in *Papatu nunquam errante*, cum etiam in hac ultima mea lucubratione de Ecclesia. Quod spectat ad alterum, qui hoc anno *Orallektor*, priorè *Horallektor* audiit, & haud dubiè idem est, qui *Monigallus*, noveris, me non legisse ullum ex Lu-

theranis, qui minus habeat rei, plus autem clamoris & ignorantia de sententijs Catholicorum, totiesque erret in supposito, ac iste thraconicus æquè & histrionicus Scriptor larvatus. *Thraconius*, inquam, & *Histrionicus*, nimirum ob styli impudentiam, verborum luxuriam, exuberantem dicacitatem, ludicros idiotismos, fictionem & variationem nominis &c.

Ex dictis patet, quàm immane flagitium & crimen falsi commiserit Lutherus, dum in suis Biblijs Germanicis illud Rom. 3. v. 28. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus Legis*, ita vertit: *Allein durch den Glauben* / dolosè intrudens *solam*, *Allein*. Frustra quoque Prædicantes hanc fraudem excusare moluntur, dicendo, idem in re esse *fidem sine operibus Legis*, & *fidem solam*, & Lutherum non verba, sed sensum spectasse. Nam falsum est, harum propositionum esse eundem sensum: *Fides sine operibus Legis justificat*, & *sola fides justificat*: Posterior enim excludit omnia similiter opera: prior autem tantùm opera & ceremonias Legis Mosaicæ. Sicut nec istæ eundem sensum habent: *Justificatur homo per solam fidem*, & *homo justificatur tantùm per fidem*. Nam prior dicit, nihil aliud præter fidem requiri, posterior, sine fide non obtineri justitiam, quamvis præter fidem adhuc alia requiri possint. Adde quòd Verboris non sit aliquid addere vel demere; etiam si putet spectare ad sensum.

§. III.

An & quomodo possit homo esse certus de justitia sua, & salute?

120 **S**ciendum 1. Aliam esse certitudinem fidei, aliam esse certitudinem evidentiam. Illa est circa veritatem fidei obscuram quidem, orta tamen ex motivo infallibili infallibiliter cognito. Ista est circa rem claram ac manifestam, & est triplex, nempe moralis, physica, & metaphysica. *Moralis est*, quando quidem absolute res aliter se habere possit etiam sine miraculo, prudentem tamen formidinem de opposito excludit. *Physica*, quando res naturaliter se non potest aliter habere, & qua excludit omnem formidinem de opposito, nisi forte contingat miraculum. *Metaphysica*, quando res nec divinitus se aliter habere potest, & excluditur prorsus omnis formido absolute. Aliqui addunt certitudinem *conjecturalem*, qua minor est, quam moralis, & tantum ex conjecturis magni momenti oritur.

121 **S**c. 2. Sectarios nostros, tam Lutheranos, quam Calvinistas, docere, quod homo renatus & fidelis possit, imò debeat, esse certus certitudine fidei absolute & prorsus indubitata, quod sibi remissa sint peccata, & quod salvandus sit, adeoque de sua justitia, perseverantia in ea, & consequenter etiam de salute, scilicet per fidem illam specialem, qua quis credit, sibi in particulari esse remissa peccata, & promissam salutem a Deo propter merita

Christi. Contra spuriam hanc & stultam certitudinem, ac fraudulentam presumptionem, qua velut dulci veneno suorum animas suaviter perimunt Prædicantes,

Dicendum 1. Nullus debet, aut potest esse certus absolute, & certitudine fidei, quod sit justus, seu in statu gratiæ, seclusa revelatione speciali. Prob. 1. Nihil potest absolute credi fide Divina & certa, quod non est absolute revelatum: sed nulli est absolute revelatum, quod sit justus: ergo. Ma. est clara. Min. Prob. tum *negative*, quia Lutherani non possunt adducere ullum textum ex tota Scriptura, in quo alicui sit absolute & sine ulla conditione fidei, penitentia, charitatis &c. promissa justitia; tum *positive*, afferendo textus, in quibus promittitur justitia sub certis tantum conditionibus: *Si conversi in corde suo egerint penitentiam, & reversi fuerint ad te in toto corde suo, & in tota anima sua, tu dimittes populo tuo* &c. 2. Paral. 6. v. 36. seqq. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo.* Jo. 14. &c.

Prob. 2. Nihil potest in particulari & fide speciali credi tanquam certum, quod nulli in particulari est revelatum: sed nulli in particulari est revelatum, quod sit justus: ergo. Ma. est iterum evidens penetranti remi-

nos,

nos. Min. Prob. provocando Adversarios, ut ostendant vel unicum textum, in quo alicui ex Lutheranis vel Calvinistis in particulari revelatum sit, quod sit justus. Siquidem omnes promissiones & revelationes sunt tantum generales, sicuti sunt conditionatae, ut patet ex citatis paulò antè duobus textibus, cujusmodi sunt ceteri omnes. Dixi tamen in assertionem: *seclusa speciali revelatione*; nam nos Catholici, qui admittimus etiam revelationes non scriptas, fatemur, posse alicui à Deo specialiter revelari, quod sit justus, & futurus salvus; uti defacto quibusdam insigniter Sanctis contigisse hanc gratiam extraordinariam legimus.

Prob. 3. Sectarij fatentur, neminem posse esse justum, nisi per fidem veram, vivam, Divinam, & supernaturalem: atqui nemo potest esse certus certitudine fidei, utrum habeat fidem, his conditionibus affectam: ergo. Min. prob. Fides illa specialis, ut sit vera, debet esse firma, sine hesitatione, & ex toto corde Act. 8. atqui Sectarij saepe non habent, imò nec habere possunt fidem tam firmam, tam perfectam, & ex toto corde, in hac carnis infirmitate, ut partim fatentur expressè apud Gerard. de Justif. §. 81. partim sequitur inde, quia præceptum fidei non potest perfectè impleri juxta ipsos. Ut fides sit viva, debet operari per charitatem, hoc est, debet esse conjuncta bonis operibus: sed est valde incertum ipsis, utrum habeant vera opera bona, imò impossibile, cum alibi doceant, omnia opera esse peccata propter imperfectio-

nem, quam semper habent admixtam. Utrum denique fides sit *Divina & supernaturalis*, vel solum humana & naturalis, sciri metaphysicè nequaquam potest.

Dices. Qui credit, scit se credere, & qui habet Contritionem, scit se eam habere; ergo experimentaliter certus est, quod habeat veram fidem, & conditionem requisitam impleverit: ergo fide speciali potest & debet credere se esse justum. Et quamvis fides infirma sit & imperfecta, tamen fides est, consequenter justificat. R. 1. retorq. arg. qui orat, experimentaliter est certus, quod oret, & oratio, licet imperfecta sit, tamen est oratio: ergo certus est de impetratione beneficij illius, quod petit in particulari, quia Christus generaliter promisit: *omnis, qui petit, accipit.* Mat. 7. R. 2. Etiam si scire quis possit experimentaliter, se habere aliquam fidem, vel contritionem, experimentaliter tamen scire non potest, an habeat fidem supernaturalem, consequenter veram & Divinam; cum supernaturalitas non possit cadere sub experientiam potentiae naturalis; nec ipsa gratia supernaturalis, sine qua nullus potest elici actus fidei Divinae & supernaturalis, experimentaliter cognosci queat. Addeoque obscurum, nec absolute certum ordinariè est credentibus, utrum credant fide vera, Divina, & supernaturali.

Prob. 4. ex Scriptura, quae clatis textibus indicat, hominem nescire, an sit justus nec ne, uti Prov. 20. v. 9. *Quis potest dicere, mundum esse per mentis, primum sumo à peccato?* Psal.

18. v. 13. *Delicta quis intelligit ? ab occultis meis munda me.* 1. Cor. 4. v. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Eccl. 9. v. 1. *Sunt iusti atque sapientes &c. & tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.*

123 Dicendum 2. Nullus debet aut potest esse absolute certus certitudine fidei, quod sit salvandus. Prob. iisdem tribus argumentis, cum proportionem applicatis, quibus stabilita est assertio precedens. Specialiter adhuc prob. 1. ex Scriptura, quae jubet nos semper esse sollicitos: *cum metu & tremore salutem vestram operamini.* Phil. 2. v. 12. *Tu autem fide stas, noli alium sapere, sed time.* Rom. 11. v. 20. 2. Exemplis Virorum sanctorum, qui semper erant solliciti pro sua salute, uti David, Paulus &c. 3. Quia incertum est, an quis in obrenta semel iustitia sit perseveraturus usque ad finem, an ea iterum amisit acturus sit rursus poenitentiam, an non subito in peccatis opprimendus morte sine elicto actu fidei &c. 4. Quia haec spurcia certitudo de salute facit homines insolentes, praesidentes, & ad omnem laxitatem ac vitia inducit, utpote certos de salute, modo firmiter credant se salvandos, etiam si interim peccata cumulent peccatis. 5. Quia nullus est certus certitudine fidei, quod sit baptizatus: sed sine Baptismo nulla est salus.

124 His tamen non obstantibus Catholici dicunt, hominem posse obtinere

certitudinem conjecturalem, vel etiam moralem, de sua iustitia praesente, & futura salute, ita ut proprie dubitare de ea non semper debeat, ut Sectarij obgannunt identidem; nam proprie dubitare est, quando neutri parti praebet assensus propter defectum sufficientium motivorum: sed qui moralem diligentiam aut extraordinariam adhibet, ut faciat ea, quibus iustitia & salus promissa est, habet rationes magnas vel moraliter etiam certas iudicandi, se esse iustum, & si ita perrexerit, etiam fore salvum. Absolutam autem certitudinem spes non patitur, quia promissiones sunt factae sub conditione nostrorum operum, non absolute.

Obijciunt. *Spiritus reddit testimonium spiritui nostro, quod simus Filij Dei.* Rom. 8. v. 16. *Scimus, quoniam ex Deo sumus.* Jo. 5. Deinde pij motus animae satis indicant inhabitantem Spiritum S. licet testimonium internum Spiritus S. sit certum in se, non tamen est certum quoad nos; quia Sathanas potest se transfigurare in Angelum lucis; possunt impelli a natura, a sensualitate &c. Alter textus & plerique alij tantum indicant 1. vel certitudinem praesentem moralem, vel conjecturalem, uti etiam pij motus, quos etiam experiuntur subinde peccatores. 2. Vel supponunt specialem revelationem. 3. Vel supponunt, condiciones ab homine esse impletas &c.